Барвінок

8
1987

ISSN 0132-5930

ЛЮБІТЬ ПІСНЮ

Любий український читачу! Прочитаєш ти в цьому номері твори латвійських письменників і, безумовно, поцікавишся: а де ж знаходиться республіка Латвія? Ану швидше розгорни географічну карту і подивися на північ від України. Знайшов? Отож, виходить, ми й познайомилися.

— А ми вже давно знайомі,— вигукне Оксанка.— Я недавно була в столиці Латвії — в Ризі. У Домському соборі ми слухали хор хлопчиків спеціальної музичної середньої школи імені Е. Дарзіня. І вас там бачили.

— І я був у Латвії,— похвалиться Роман.— На канікулах. Найбільше мені запам'яталася мандрівка по національному парку «Гауя» та Музей історії морського рибальства просто неба.

— А мені тато розказував про червоних латиських стрільців,— мовить Михайлик.— І про виробниче об'єднання ВЕФ, де працюють Герої Соціалістичної Праці: монтажниця Емілія Сіліня, слюсар-винахідник Волдемар Буш, інженер-конструктор Леонід Мелдеріс...

Отепер я бачу, що ми й справді давно знайомі. Ви, напевно, читали вірші нашого відомого класика Яна Райніса, бо у вас на Україні виходили його книжки. Знаєте, хто такий Спрідітіс, з латвійських казок, з фільму і втішаєтеся його пригодами.

Я міг би без кінця-краю розповідати про наші міста й села, про дорогих моєму серцю людей. Та ви б самі цих людей побачили, коли б завітали на околицю Риги, до Межапарку, де відбуваються наші Свята пісні. На таких святах виступає безліч дитячих ансамблів. Бо у Латвії дуже люблять співати. І діти, й дорослі. Я переконаний, що пісня допомагає жити. Тому завжди кажу своїм маленьким друзям те, що оце скажу й вам: любіть пісню!

Раймонд ПАУЛС,
композитор,
народний артист СРСР

Барвінок

ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ ТА РЕСПУБЛІКА[...]ЬКОЇ РАДИ ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА [...]ДЛЯ ШКОЛЯРІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ
Журнал нагороджений Почесною Грамо[...] Президії Верховної Ради Української РСР

КВІТУЄ КИРГИЗІЯ

Люблю Киргизію, її гостинний і працелюбний народ, чудову природу. Влітку в горах можна водночас зустріти різні пори року. Сніги й холоднеча на вершинах — справжня зима. По схилах біжать весняні струмки і буяють квіти. А в долинах — літня спека. На джайлоо (гірських пасовиськах) можна побачити величезні отари овець, табуни коней, череди корів. У підгір'ях і долинах розкинулися сади й виноградники, золотіє пшениця, біліє бавовник, зеленіють цукрові буряки.

Під палючим сонцем нелегко вирощувати високі врожаї. Окрім праці, потрібна ще й вода. І люди викопали на полях невеликі канали, які називають ариками.

За Радянської влади в Киргизії бурхливо розвинулася і промисловість, продукцію якої купують десятки зарубіжних країн.

Далеко за межами республіки відомі імена Героїв Соціалістичної Праці Аали Токомбаєва, Чингіза Айтматова та інших письменників. Коли я перекладаю на українську мову їхні твори, то згадую, що до Великого Жовтня киргизи не мали навіть своєї писемності. А нині досягли такого розквіту наука і культура!

Часто я бував у Киргизії. А вперше — чотири з половиною десятиліття тому. Після госпіталю. Мене, як і багатьох тяжкопоранених воїнів, а також дітей і жінок із тимчасово окупованих фашистами територій, гостинно прийняв киргизький народ. Тоді ми по-справжньому відчули його турботу про нас. Киргизи все віддавали для фронту, Перемоги і всім ділилися з нами. Ми, дорослі, все це знаємо і пам'ятаємо. А ви, діти, теж не повинні забувати про це.

Борислав СТЕПАНЮК, письменник, заслужений працівник культури Киргизької РСР

Малюнки Г. ГОРОБІЄВСЬКОЇ

Турар КОЖОМБЕРДІЄВ

Я і небо

Чарівник я,
Знаю чари,
Розганяю
В небі хмари,—
Дмух!—
У небо легкома,—

Дмух!—
Сильніш —
І хмар нема:
Сяє сонце
В вишині,
Сонце дякує мені!

З киргизької.
Переклав В. ЛУЧУК

Дуйшен СУЛАЙМАНОВ

Якою буває корисна справа*

Цього року Токтошу виповнилося сім літ. Він уже вміє читати і навіть писати своє і татове ім'я.

— Цієї осені ти підеш до школи,— сказав Токтошу тато.— Привчайся бути охайним і працьовитим, допомагай по господарству.

З того часу хлопчик втратив спокій. Щодня йде він до школи, ходить довкола неї. І так хочеться йому зазирнути у вікно: що там, як там? Та малий іще, ніяк до шибки не дотягнеться.

Якось прийшов він до школи. Оглядівся, чи нема кого поблизу, і рушив до дверей, посмикав: зачинено. Хотів було повернути назад, та раптом побачив сторожа. Це був Кочорбай, невисокий дідусь, який весь час ходив у шапці та мав звичку голосно розмовляти.

— Гей, хлопчику, чому ти приходиш сюди кожного дня?— звернувся він до Токтоша.— Тепер занять у школі немає, нічого тут робити. Иди додому.

Токтош спочатку розгубився, але глянув на сторожа, помітив, які добрі у нього очі, і заспокоївся.

— Ти чий?— запитав сторож.

— Ішенів... Дуже хочу подивитися, як там у школі,— похнюпившись, мовив Токтош.

— Знаю твого батька. Хороша він людина... Ну, гаразд, покажу тобі школу,— і розчинив перед Токтошем двері.

У школі щойно закінчився ремонт. Підлога блищить, мов дзеркало. Парти теж виблискують свіжою фарбою. Кочорбай іде попереду, відчиняючи двері усіх класів. Про кожен з них щось розповідає, пригадуючи цікаві історії.

— А в цьому класі навчатимешся ти,— сказав Кочорбай, відчинивши двері у кінці коридора.

Хоча всі класи були майже однакові, цей видався Токтошу не схожим на інші, якимось особливим. Він увійшов до просторої кімнати. Все тут було незвичайним: і великі світлі вікна, і дошка, і парти, і портрети невідомих йому людей. Кінчиками пальців доторкнувся до парти, хотів сісти за неї, але тут почувся голос Кочорбая:

— Досить, ходімо! Решту класів потім побачиш. Час іде, а роботи ще багато.

І Кочорбай попрямував до виходу. Токтош теж рушив за ним, але, побачивши, що сторож вийшов із класу, вирішив хоч на хвильку сісти за парту. Піднявши кришку, обережно сів. Якби можна цілісінький день не виходити звідси!..

На подвір'ї Токтош подумав про те, що він побував у школі раніше за інших дітей. Про це він розповість тепер усім своїм друзям. Як вони заздритимуть йому!

Кочорбай тим часом зачинив шкільні двері і сказав:

— Ну, а тепер іди додому! Школу ти вже побачив, досить байдикувати. Допомагай мамі, татові, роби корисні справи!

— Спасибі!— промовив хлопчик...

Токтош почував себе найщасливішою людиною в світі. Повернувся додому й, нікому нічого не кажучи, пішов на город полоти картоплю. Чи буде це корисною справою?

З киргизької.
Переклала З. ЛЕЩЕНКО

Малюнок В. СЕРЦОВОЇ

* *Друкується скорочено.*

Токтосун САМУДІНОВ

Про Мітаніба

Вайлуватий, завше хмурий
І товстенький, наче сніп,
На уроках фізкультури
Лінувався Міталіб.

Раз підбіг він до ягняти,
Щоб спіймать його, але
Не зумів ягня догнати,
Хоч було воно мале.

Не спіймав ягнятко враже!
Впав, заплутавшись в траві.
— В нього ж ніг чотири,— каже,—
А у мене — тільки дві!

Як я міг його зловити?—
Всім жалівся Міталіб
І сміються з нього діти,
Ще й приказують:
— Коли б

Все залежало від того,
Скільки в кого, друже, ніг,
Певне, й стіл чотириногий
Швидше б теж за тебе біг.

З киргизької.
Переклав В. МОРУГА

Лариса ПИСЬМЕННА

БОГАТИР

Казка

— Татку, скажи мені, а що в світі найдорожче?— запитав Василько-стрибунець у батька.

— Найдорожче? Гм... А чому ти питаєш про це, сину?

— Бо ми сьогодні посперечались. Івасик кричить — велетенський лайнер, Сергійко — ні, космічний корабель...

— А ти що сказав?

— Нічого, бо не знав. А ти, татку, знаєш?

— Знаю, сину.— Татко пригорнув до себе Василька.— Найдорожча на світі — Батьківщина. Її не можна ні купити, ні продати, бо ціна їй — наше життя. Зрозумів?

— Н-не зовсім,— признався Василько.

— Ну дарма, підростеш — зрозумієш. А станеш дорослий — захищатимеш її.

— Як дідусь?— пита Василько.

Дідуся свого він ніколи не бачив, тільки на фотокартці — у касці з автоматом. І ще Василько знає, що загинув дідусь на війні.

— Коли треба буде — як дідусь.

— Я захищатиму Батьківщину! Ото б тільки швидше вирости!..

Якось уночі почув Василько: стукнуло тихенько у вікно. До шибки — нікого немає. Вибіг на поріг... Ой!

Стоїть перед ним ставний високий юнак, виграє проти місяця його крицева зброя.

— Хто ти?— дивується хлоп'як.

— Я — Богатир нашої рідної країни. Почув про твої думки-бажання і завернув до тебе. Хочеш мені допомогти?

— Хочу!

— Тоді їдьмо зі мною.

— Куди?— питає Василько.

— Навперейми розбійникові Крижане Серце.

— Я про такого зроду не чув...

— Ну то слухай. Далеко-далеко, за морями-океанами, живе той розбійник. Замість серця в грудях крижину носить. Багато слуг у лиходія. Заковані тяжкими ланцюгами, день і ніч працюють на нього. Підлесливих, що вміють догоджати, він нагороджує: змінює іржаві залізні ланцюги на блискучі золоті і ставить їх наглядачами над іншими слугами. Багатий Крижане Серце. А тепер заманулося йому загарбати весь білий світ. Понад усе — нашу Країну. Вона ж бо велика і вільна, в чесному двобої подолати її несила, то й пустився Крижане Серце на хитрощі.

— Нехай тільки спробує!— скрикнув Василько.

Богатир усміхнувся.

— Дізнався я, що Крижане Серце сів на корабель і поплив морем-океаном. Завтра надвечір уже підпливатиме до наших берегів. На той час я мушу там бути, заступити лиходієві дорогу.

— Я допоможу тобі,— обіцяє Василько.— Не дивися, що я ще малий.

— Оце ж я по тебе й приїхав.

Голосно свиснув Богатир, і вмить опинився перед ними кінь-красень. Посадовив Богатир Василька на коня, сам скочив, і вихором звився в повітря богатирський кінь.

Усю ніч вони мчали. Ось уже й небо зарожевіло. На лісовій галявині розсідлав Богатир коня, пустив пастися. Пішов узліссям і Василько — розім'ятися трохи. Бачить — у траві яскравіє щось у червоній шапці, ще й білими цятками розмальоване.

— Чим ти так милуєшся?— питає Богатир.— То ж мухомор. Викинь його геть.

А Василькові шкода. Та й поклав мухомора в кишеню: ще хоч раз помилується, а тоді вже викине.

Далі помчали вони назустріч лихому та підступному гостеві — розбійникові Крижане Серце. Аж тут заворушився у Васильковій кишені отруйний гриб мухомор. Ожив. Вигострився нюхотливий носик, проросла цапина борідка, злісно блиснули мишачі оченята, зігнулась горбом спина. І перетворився гриб на зморщеного огидного карлика. Тільки й краси, що лишилася на голові червона шапка.

Карлик Мухомор єхидно захихотів, потер одну об другу липкі долоньки й почав діловито копирсатися на дні Васильkової кишені. Знайшов там цвяшок (а в якого хлоп'яти не буває в кишені цвяшків?), прокрутив ним дірочку і крізь неї злодійкуватим оком підглядати став.

Сонце пече, спека зморює. Край безлюдного шляху стоїть розлога верба, з-під неї б'є джерело. Богатир удруге спинив коня — напитися води. Розстелив у холодку скатертину, виклав на неї подорожні харчі, нагодував Василька, попоїв і сам.

— А набери-но, хлопче, води з джерела,— простягнув Василькові срібну баклажку.

Підставив Василько баклажку під прозорий струмінь, а тим часом карлик Мухомор непомітно з кишені вислизнув. А саме пролітав мимо них чорний ворон, і на одну-єдину мить одірвав од баклажки Василько погляд, глянув на ворона. І тут вкинув карлик Мухомор до баклажки якусь сіру зернину. Та й гулькнув назад у кишеню.

Помчали далі. Схотілося пити Богатиреві. Узяв він срібну баклажку, надпив води, скривився.

— Якась недобра вода.— І вилив воду на шлях.

Як побачив те карлик Мухомор з дірочки кишені, роззлостився. Схопив той цвяшок, що у Васильковій кишені лежав, і щосили копирснув ним хлопця в бік.

Василько від несподіваного болю шкереберть з коня покотився. Хоч і забився дуже, та лишився цілий. Підвівся, струсив пилюку і бачить, що Богатир зупинив коня й до нього поспішає. Та тільки наблизився — похитнувся і впав ниць.

Подумав Василько, що Богатир спіткнувся, підбіг до нього, а той лежить і не дише. Заплакав Василько.

Ліг тоді кінь на дорогу, притулився спиною до Богатиря і заговорив людським голосом:

— Прив'яжи, хлопче, мого хазяїна міцніше поясом до сідла.

Прив'язав Василько Богатиря до сідла поясом. Підвівся кінь, поніс обережно на собі хазяїна до ріки. Там опустився на коліна, а Василько обмив лице й руки, скропив усього Богатиря річковою водою.

Не допомогла вода, не оживає Богатир. Загула до Василька земля глухим голосом:

— Притули Богатиря грудьми до мене.

Кинувся Василько до Богатиря — де й сила та взялася! Повернув його грудьми до землі. А як торкнувся Богатир до рідної землі — глибоко зітхнув і питає, дивуючись:

— Де це ми? Що зі мною?

Василько розповів. Задумався Богатир.

— А пригадай-но, Васильку, чи не відходив ти від баклажки, як набирав з джерела воду? Щось не сподобалася мені та вода.

— Ні,— каже Василько,— не відходив нікуди...

І пригадав раптом, що оглянувся на ворона. Признався. Спохмурнів Богатир.

— Хтось лихий за нами стежить. Треба бути обережними.

А поки лежав Богатир без тями поряд з конем, поки клопотався Василько біля нього, карлик Мухомор знову з кишені вислизнув. Знайшов річкову черепашку з гострими краями та й засунув її коневі під сідло. Та й знову причаївся у кишені.

Поглянув Богатир на сонце, стривожився.

— Поспішати треба, щоб не спізнитись. Ну, золотий мій коню, виручай!

Здригнувся, рвонувся вбік кінь, коли скочив на нього Богатир із хлопцем. Потекла з-під сідла цівка крові: то врізалася в спину коню гостра черепашка. Закусив кінь вудила і ще швидше помчав уперед. Нічого вже не міг Василько роздивитись, тільки в очах замиготіло. А по курному шляху червоним намистом падали краплі крові.

— Бачиш, Васильку, гори? Проїдемо їх, до моря спустимось.

Під високою скелею зненацька спіткнувся кінь, завмер на місці: під копитом лежало жовтороте орля — видно, з гнізда випало. Зіскочив Василько з коня, до орляти кинувся, вихопив з-під копита.

— Живе!— зрадів хлоп'як.

Сховав Богатир орля за пазуху, і далі помчали.

Пішов шлях донизу. Засиніло море. Оглянув бистрим оком Богатир морське узбережжя. Тиша і спокій над морем, тільки мають білими крилами чайки та плюскоче хвиля об камінь.

— До цього берега має пристати розбійник Крижане Серце. Прислухайся і придивляйся.

(Далі буде)

Малюнки В. КУЩА

ГОСПОДАР

Гурт хлопчиків, голосно сперечаючись, поспішав вулицею. Біля подвір'я Педичів Олексій Литовченко гукнув:

— Ей, Сашко! Ми на тік ідемо.

— А я на ферму,— долинув голос із двору...

Сашкова мама на фермі здосвіта, а синові сказала:

— Виспись гарно, а захочеш, то приходь.

Який там сон! Сашко прислухається до метушливих горобців на кущі бузку, до півнячого кукурікання. І йому здається, що півень не співає, а гукає: «Ка-те-ри-но-о!» Отак кричатиме під вікном, поки даси їсти. І Сашко встає, годує півня, швиденько робить усе те, що загадала мама. Звичайно, хочеться й м'яча поганяти на вигоні, та більше кортить на ферму.

— О, господар іде,— кажуть доярки. А телята, як забачать хлопця, висовують голови, лижуть йому руки. Коли приходить Сашко, то й попестить їх, і дасть поласувати кукурудзою, щойно завезеною з поля. Ще й попросить їздових:

— Не забудьте ще привезти підстилки!..

— Бач, який господар,— усміхаються тваринники.

Тільки-но поравсь біля телят — і вже, дивись, показує ферму малюкам із дитсадка, що прийшли на екскурсію.

За хорошу роботу на току і в полі колгоспники преміювали школярів поїздкою до Києва на Виставку досягнень народного господарства.

— А чому в списках немає Сашки? — поцікавився голова колгоспу Микола Миколайович Чукашов.

— Він ще малий! — сказали з гурту.

— Сашко Педич малий, та працює, як дорослий,— мовив голова.

Борис КРАВЧЕНКО,
с. Столярове
Сумської області

ШТАБ ОПЕРАЦІЇ
«МІЛЬЙОН ДОБРИХ СПРАВ»
прийняв повідомлення з Киргизької РСР:

Нас у класі — 28. І всі ми дружні, добре навчаємось, обговорюємо книги. Запам'ятався усім вечір, присвячений хлібу, бережливому ставленню до нього. Тоді й вирішили ми створити в школі музей хліба.

Батіма ІЛІПБАЄВА,
учениця 3-го класу Ала-Башської середньої школи Тонського району

Жовтенят називають бережливими. Це й справді так. Ми, наприклад, узяли шефство над шкільним майном. Самі його оберігаємо і нікому не дозволяємо псувати книги, меблі, стіни.

Лілія КЕЛДИБАЄВА,
учениця 3-го класу Первомайської середньої школи Узгенського району

Мої тато і мама працюють. Вдома я часто залишаюся сама. Готую їжу, прибираю в будинку, доглядаю за тваринами. І вчуся на відмінно. Щоб не засмучувалися нічим тато з мамою.

Аїда МОЛДАЛІЄВА,
учениця 3-го класу Кічі-Кемінської середньої школи Кемінського району

Малюнок Е. ОРРО

Іжант ЗІЄДОНІС

Синя казка

Синій кінь серед гороху. І справді — синій кінь серед гороху. Я його ще вчора там бачив. Він скуб сині квітки гороху, і тепер я знаю, чому кінь синій.

Так задумали інші коні. Якось зібралися вони з усіх кінців світу. У тому товаристві чорні, білі, чалі, гніді, сірі, рябі й червоні коні метикували: «Може статися, що машини переможуть, і нам доведеться загинути. Вже тепер лошат дуже мало. А ще як старих коней віддадуть лисицям на розтерзання, то що тоді? Нехай же один з-поміж коней стане безсмертним». І вони ухвалили, щоб вічний кінь був кольору надій та чекання — синій, немов гіацинти й незабудки. А з'являтиметься він скрізь, де тільки мріють люди. І коневі дали сині крила й нарекли його КОНЕМ СИНІХ НАДІЙ.

І ще товариство ухвалило, щоб Кінь Синіх Надій був завжди самотній, бо найдужче сумує той, хто один. Отже, не знатиме він ні побратима, ні подруги, як і не матиме він своїх лошат. Він буде самотній і безсмертний. Засумував синій кінь. Але товариство запевнило його, що сум у нього також синій і дуже йому личить.

«Ти — кінь мрії,— додали коні.— Ти можеш їсти й пити геть усе, що споживають коні,— сказали йому.— Але пам'ятай, тільки-но ти почнеш їсти лише те, що їдять усі, як вилиняє твоя синява і ти сконаєш. Ти — кінь мрії, і їсти тобі належить лише незабудки. Власне, сині квіти — єдина твоя страва. Коли небо синє — сміливо йди і занурюйся в нього. А засиніє море — то йди й скупайся в морі. А захочеться пити, то знайди собі джерело синіх надій. За синьою горою, у синіх просторах три сині вільхи ростуть поміж ялин,— там синіє те джерело. Там, де три сині блискавиці сполошили зайця. Там, де три сині хмари сплять у синій бочці... Там, де... але ти сам знайдеш. А може, й не буде такого джерела, то пий із синіх відер, синіх мисок, синіх кухлів, синіх склянок. Лише пам'ятай, що вже ніколи ти не будеш поміж нами, а житимеш у синій далині. Люди мріють і вдивляються в далину. Отуди, де море далеке й синє, отуди, де ліси далекі й сині. Отам ти й мешкатимеш. І ні до кого наблизитись не зможеш, а якщо й підійдеш, то лише синьої години: в світанковому серпанку або вечірньому тумані».

Так сказали коневі товариші. Відтоді його рідко хто бачить, майже зовсім не бачать. А люди сумують без далини. Як ранньою весною прилітають шпаки і під ліщиною цвітуть проліски, придивіться, чи немає там слідів синього коня? Інколи ми знаходимо у весняних садах з'їдені гіацинти. А ще ходіть тихо літніми полями, коли цвіте льон або на житнім полі займаються волошки — десь там пасеться синій кінь. Одного разу він з'їв сині квітки з парасольки Інточки. Пішла вона якось навесні, перед самісінькими іспитами, до лісу, вчити геометрію, кинула парасольку — і за

теореми. А потім, ідучи додому, дивиться: то не її парасолька! Всі сині квітки поїдено. І як він зумів вищипати такі малесенькі квітки? Одного разу в туристичній мандрівці ми розстелили на обід гарну скатертину, на якій були намальовані сині сливи... Пообідали — і гайда купатись. А прийшли назад, і що б ви думали — сині сливи поїдено геть до одної... Знову ж таки десь отут поблизу гуляв синій кінь. Та особливо йому до вподоби сині бантики з дівочих кіс.

А взимку його можна побачити лише в сутінках, де ялинки випростовують довгі сині тіні. Він злизує оті сині тіні, хоч сам змерз до кісток. Якщо ж дуже хочеться бачити його близько-близько, навіть сфотографувати — залиште в сутінках горнятко вареників із чорницями. Він страшенно їх любить.

Тому, хто скаче на синьому коневі, весь світ видається синім: зайці сині, верби сині, лози сині... Отже, так і кажуть: сині дива. Бо синій кінь — то ж і є оте синє диво, а той, хто скаче на ньому, бачить сині дива! І, звичайно ж, він підпускає до себе і дозволяє себе сідлати лише поетам. Та якщо у вас є жменька синього вівса... Є у вас жменька синього вівса?

Переклав з латиської М. ГРИГОРІВ

Малюнки Л. МІТЧЕНКО

Маріс ЧАКЛАЙС

ДІМ

Отут мій дім.
Отут моя мама.
Вона звеселяє світ
Піснями.

Отут мій дім.
Отут мій тато.
Увечері любить він
Небо читати.

Отут мій дім,
Мій брат і сестра,
Моя казка і лялька
І моя гра.

Тут не тільки їсти,
Не тільки спати упору.
Тут моя географія,
Тут моя історія.

Переклав з латиської
Д. ЧЕРЕДНИЧЕНКО

«Едвард Лір — жартун і вигівник»,— скажете ви. І не помилитесь. Та він був не тільки жартун і не тільки вигівник. 1846 року в Лондоні вийшла друком невеличка книжечка смішних віршів з незвичною назвою: «Книжка нісенітниць». Написав її Едвард Лір, відомий на той час лише небагатьом.

Нині видатного англійського поета знають у всьому світі. Цього року минуло 175 років з дня його народження. Пропоную читачам «Барвінка» кілька Лірових нісенітниць у своєму перекладі.

Олександр **МОКРОВОЛЬСЬКИЙ**

Едвард **ЛІР**

Ноги у чоловіченька з Іклі
До ходи швидкої не звиклі.
Загнуздав черепаху
І подавсь горопаха
До Карнака поволеньки з Іклі.

Не лежало серце іспанцю
Ні до клопоту, ні до танцю.
Сів колись він уперше,
Ноги вгору задерши...
Так і досі сидиться іспанцю

Ой, пташок на її капелюшку!
Мов сказати щось хочуть на вушко.
Каже дівчина:— Хай!
Шпак чи грак — прилітай
Відпочить на моїм капелюшку.

Ріс та й ріс у дівчинки ніс,
Аж сховався за обрій, за ліс...
Навздогін йому дівчинка:
— Хай щастить тобі, кінчику
Мого носа, де б ти не ріс!

Крокодила сміливець з Булака
Осідлав, неначе коняку.
Та сказали:— До ночі
Він ще їсти захоче,
То й заплачеш, сміливцю з Булака!

П'є водицю дідусик із Херста,
Попиває від щирого серця!
Кажуть:— Станеш гладкий!
— Ну то й що? Залюбки!—
Каже круглий дідусик із Херста.

Малюнок **В. ШИРЯЄВА**

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ

Літо, повне скарбів

*Повість**

ПО СКАРБИ

Яся і Славко поминули останні двори і вийшли за село.

Здалеку стара могила видається величезною казковою істотою, що здійняла високо над полями голову й озирає все навкруги.

— Ми їх знайдемо...— стиха шепоче Славко.

— А що ми з ними робитимемо?— раптом запитує Яся.— Із тими скарбами?

— Із скарбами?— Славко задумався. А й справді, що з ними треба робити?

Він пригадав, як колись показували по телевізору важливі знахідки археологів. І казали, що вони тепер зберігаються в музеї.

— Ми повеземо їх у місто й оддамо в музей, щоб усі бачили ті скарби. Правильно?

— Правильно.

— Їх і по телевізору всім показуватимуть,— авторитетно каже Славко.

— Як цікаво!— захоплено дивиться на нього Яся.

А Славко згадує, що скарби ще не знайдено.

— Розбалакалися ми з тобою,— каже невдоволено.— Тільки час витрачаємо. Ходімо!

Над полем стояв густий медовий запах, літали бджоли. А посеред нього, мов острів з моря, зовсім недалеко здіймалась могила.

Високо в небі прогув літак, збоку від могили прогуркотів поїзд, звідкись лунко озвалася зозуля.

Яся і Славко зупинилися перед могилою.

— Вона така велика,— невпевнено сказала Яся.— Де ж нам шукати?

— Треба подумати,— розважливо відповів Славко. Подумав-подумав, а потім і мовив: — Скарби можуть бути заховані на вершині. А де ж іще?

Могила знизу й аж догори обросла чагарниками, високими травами.

Здираються нагору. Спурхують в небо потривожені птахи, шаснула з-під ніг у нору сіра мишка, що мирно дрімала на осонні.

Нарешті вони на вершині.

Звідси їм видно все: і річку, і блискучі проти сонця плеса ставків, і далекий баштан на горі, і колгоспну череду на моріжку, і лісосмуги, і хати, й сади, й поля... Усе те мареве під високим теплим небом, кудись пливе.

Задивлені на цю картину, спершу навіть забули, чому вони сюди прийшли. Аж нарешті Славко згадує і каже:

— Ну, починаймо!

Береться за лопату і ще раз окидає поглядом вершину.

— Копатимем тут,— окреслює коло між кущами калини.

— А чому саме тут?— питає Яся.

— Ти ж пам'ятаєш, дядько казав, що скарби ховали в непримітному місці...

У Славка немає жодного сумніву в тому, що вони знайдуть скарб. І Яся вірить в це.

Копають по черзі.

Сідають в холодку перепочити.

— Може, ми не там копаємо?— питає Яся і витирає піт.

Славко мовчки підводиться і знову береться за лопату. Копає вже під кущами калини. Потім копає Яся. Потім — знову Славко. І нічого не знаходять...

Увечері повертаються додому. Втомлені, сумні, мовчазні.

— Де це вас цілісінький день носить?!— сердито запитує бабуся.— Я вже собі місця не знаходжу... Думаю, може, щось погане з вами скоїлось, чи що...

Обоє винувато схилили голови. Хіба ж можуть вони розповісти про свою невдачу із скарбами?

І дід розпитував Славка, де вони були і що робили. Але хлопець нічого не сказав. А вже засинаючи, подумав: до чого ж важко на світі щось знаходити. Не щастить йому ні з зірками, ні з скарбами. Хоч плач — не щастить. Невже вони так хитромудро позаховувані?..

«Треба вірити, і неодмінно знайдеш те, що хочеш»,— повторює пошепки дядькові слова. Повторює, ніби присягу.

І сниться Славкові, як вони з Ясею збирають у кошик яскраві зірки, що падають і падають з неба... А потім удвох знаходять цілі гори закопаних у могилах коштовних речей. Обережно складають їх у кузов вантажівки, де вже повно лежить кавунів, і везуть усе те до міста.

Кавуни роздадуть дітям, а зірки і скарби тільки покажуть. Потім одвезуть їх у великий музей, щоб ті дива бачили всі люди, які живуть у великому місті або приїдуть туди...

А вже після музею Славко збирає хлоп'яче товариство і каже їм:

— Поїдемо в дідусеве село. Ви побачите річку, ставки, високі могили в полях... А потім я поведу вас шукати зірки, що влітку падають з неба так часто, наче яблука з дерев. І кожен знайде по зірці. Або по дві. Бо інакше жити нецікаво...

Малюнок О. КОРКІЩЕНКО

* *Закінчення. Початок у № 6 та № 7, 1987 рік.*

Дзідра **РІНКУЛЕ-ЗЕМЗАРЕ**

* * *

Де починається хліб?
— У тісті.
Де починається тісто?
— У борошні.
Де починається борошно?
— У зерні.
Де починається зерно?
— У землі.
Де починається земля плодовита?
— У рученьці працьовитій.

З латиської.

Переклала Н. **ПОКЛАД**

Валдіс **ЛУКС**

МИ

Слово це, як добрий сміх,
нас об'єднує усіх;
в коротенькім цьому слові
сила дивна, пречудова,
а ще — міць богатиря...
Як сказати:
я і я?
Краще гордо мовить:
МИ!
О, яка то сила
буде тоді!
Гори зрушить,
загати зруйнує,
молодо світ увесь
перебудує.

Алберт **ЛОЧМЕЛІС**

ТИ КУДИ ТЕЧЕШ, ПОТОЧЕ?

У потік, у потічо́к
впав осиковий листок.

На листок, як на стілець,
всівся коник-стрибунець,
і потік його несе
мимо сосен і шосе.

Ти куди течеш, поточе?
Хто про це дізнатись хоче,
тому слід
вирушати у похід!

Переклала О. **СЕНАТОВИЧ**

Ояр **ВАЦІЄТІС**

ДОВЕДУ!

А хочеш, доведу,
що в кожній руці
по дереву втримаю?
— Ану, давай!
— Ось —
у праву жолудь кладу,
ось —
у ліву жолудь кладу.
А в кожному жолуді —
крислате дерево.
Дуб.

Переклав М. **ГРИГОРІВ**

Малюнок О. **ПРАХОВОЇ**

Іван **ФРАНКО**

* * *

Червона калино, чого в лузі гнешся?
Чого в лузі гнешся?
Чи світла не любиш, до сонця не пнешся?
До сонця не пнешся?

Чи жаль тобі цвіту на радощі світу?
На радощі світу?
Чи бурі боїшся, чи грому з блакиту?
Чи грому з блакиту?

Не жаль мені цвіту, не страшно і грому,
Не страшно і грому.
І світло люблю я, купаюся в ньому,
Купаюся в ньому.

Та вгору не пнуся, бо сили не маю,
Бо сили не маю.
Червоні ягідки додолу схиляю,
Додолу схиляю.

Я вгору не пнуся, я дубам не пара,
Я дубам не пара;
Та ти мене, дубе, отінив, як хмара,
Отінив, як хмара.

Малюнок І. **КОЖЕМ'ЯКІНОЇ**

Анатолій САВЧУК

Мишкові кросівки

У нашому таборі сьогодні крос. Звичайно, переможцем буду я. Бо знаю, хто і як бігає.

А тут ще Мишко — він у нас в табірній стінгівці за фотографа — сказав, що фотографуватиме переможця. Якщо вийде гарна фотографія, то навіть у «Барвінок» пошле.

— То фотографуй мене!— сказав я йому.— Я стану переможцем!

— От коли станеш, тоді й сфотографую,— відповів він.

— Ну, гаразд,— кажу.— Тільки дивись, щоб гарний кадр зробив!

І тут я помітив його кросівки. По-перше, зовсім новенькі, аж блищать. По-друге, дуже красиві: самі білі, а на них — барвисті смужечки.

— Слухай,— кажу Мишкові,— дайно пробігти в твоїх кросівках.

— У тебе ж свої є!— здивувався Мишко.

— Мої бач які — старі й негарні. А ти ж мене фотографуватимеш...

Те, що Мишкові кросівки замалі для мене, я відчув, як тільки взувся. А коли після старту почав бігти — одразу натер пальці. Спочатку я терпів, а далі вже й зашкутильгав.

Бачу — один за одним мене обігнали кілька хлопців... Що робити?

Зупинився я, зняв Мишкові кросівки — наче на світ народився! І як дремену! Всіх перегнав! Так, босий, з Мишковими кросівками в руках, і прибіг до фінішу. Отоді Мишко й клацнув фотоапаратом.

— Молодець!— хвалить мене.— Дотримав слова — переміг.

Тут я згадав, що Мишко збирається фотографію в журнал надсилати, і кажу:

— Тільки в «Барвінок» не шли! Що це за кадр: переможець, а босий. Не надрукують.

— Ще й як надрукують! Я до нього смішний підпис придумаю,— усміхнувся Мишко і пішов проявляти плівку.

Друзі, а як би ви підписали Мишкову фотографію? Напишіть мені. Найсмішніший підпис я неодмінно покажу авторові цієї розповіді.

Ваш професор Маківка

Анатолій КОСТЕЦЬКИЙ

Смачний вірш

Світило сонце,
птах співав,
а я
додому крокував.

Аж раптом
із-за рогу
з гучним веселим «гав!»
рудий і клишоногий
з'явився пес —
і став.

— Привіт,
кудлатохвостий!—
я привітався з ним.—
Ходім
до мене в гості,
ти, бачу, зголоднів!
Я дам тобі варення,
насіння — повну жменю,
солодку скибку дині.
Ну що, рудий, ходімо?

Та пес
у гості
не схотів,
послухав пес мене —
і втік...

— Ви бачили
такого?! —
промовив я
про нього.
І далі знов закрокував,
бо пес
мене подивував.
Та й як
не дивуватись:
од дині
відмовлятись!

Малюнки Т. Юрченко

КОНКУРС

МІЙ РІДНИЙ КРАЙ

«НА РИБОЛОВЛІ». Малюнок Олі АЛЕКСАНДРОВОЇ, 11 років, м. Прокоп'євськ Кемеровської області

«ЮННАТКА». Малюнок Іри МІШУРЕНКО, 9 років, м. Іланський Красноярського краю

«БУДЕ ГАРНИЙ УРОЖАЙ». Малюнок Олі ІОРИ, 8 років, м. Полтава

«ВЛІТКУ». Малюнок Сашка РОДІОНОВА, 8 років, с. Орлик Полтавської області

ПЕРВОЦВІТ

ХТО СТАНЕ ПЕРЕМОЖЦЕМ?

Конкурс юних художників «Мій рідний край», присвячений 70-річчю Великого Жовтня, триває. І чим менше часу залишається до іменин рідної Вітчизни, тим більше надходить до редакції малюнків. Деякі з них члени жюрі рекомендували до друку на сторінках «Барвінка».

На жаль, не всі діти виконують умови конкурсу. Тому нагадуємо, що на малюнках треба відтворювати улюблені місця рідного краю, шкільне життя — все, що дороге і близьке вам.

Більшість малюнків саме цьому й присвячена. Але окремі автори перемальовують картинки з книжок та журналів. Інші — забувають вказати своє прізвище або ім'я, повну адресу.

Просимо також надсилати малюнки, нижня частина яких дорівнює 9 або 18 сантиметрів.

Конкурс триватиме до жовтня. На переможців чекають пам'ятні подарунки «Барвінка».

«ПЕРШЕ ВЕРЕСНЯ». Малюнок Наталі КЕЙЗЕРОВОЇ, 9 років, с. Романовичі Гомельської області

«ТИМУРІВЦІ». Малюнок Олі СОМОВОЇ, 10 років, с. Дворічна Харківської області

«НА ЖНИВАХ». Малюнок Павлика АВЕРІНА, 10 років, м. Заїнськ, Татарська АРСР

У ПРИРОДІ — В РІДНІМ ДОМІ

ПРАЦЬОВИТА РОСА

Щоб скоротити шлях до села, я пішов навпростець через луг, і вранішня роса, ряс- на та холодна, промочила мої черевики наскрізь.

Повертався від села теж через луг. І хоч сонце докотилося вже майже до зеніту, я все одно заросився.

Подумалося з досади: «Зовсім розлінувалася роса! Могла б до цієї пори вже й висохнути...»

Та тут погляд мій ковзнув на дальній край лугу. І... навіть ніяково стало за таку свою думку: адже роса трудилася, роса старанно працювала!

Дальній край лугу тьмаво сріблився — там було стелище, себто було розстелено льон, щоб дозрівав на серпневій росі. Згодом в умілих руках майстрів льон перетвориться на те знамените полотно, яким здавна славиться наше Полісся.

А В НАШІМ ДВОРІ

ПЕРЕСЕЛЕНКА З-ЗА ОКЕАНУ

Минулого разу ми розповідали про рослину подорожник, яка помандрувала з європейцями в Америку і прижилася там. А ось ромашка запашна, яка росте чи не в кожному дворі, примандрувала до нас із Америки. Так, так, у минулому столітті в нашій країні навіть мало хто знав, що така рослина є на світі. Так само, як зараз мало хто знає, що ромашка запашна — заокеанська гостя.

Її ще називають ромашкою без'язичковою. Бо квіти її — ніби квіти нашої звичайної ромашки, у яких хтось обірвав білі пелюстки.

Малюнок О. ІВАНКЕВИЧ

Подивіться уважніше на подвір'ї, і ви побачите жовтаво-зелені гудзички ромашки без'язичкової — саме зараз вона цвіте. А ще ви впізнаєте її по сильному приємному запаху. Коли мами купають дітей, то нерідко кидають у воду траву цієї ромашки. Але не тільки, щоб вода приємно пахла, а й щоб дитина росла здоровою, бадьорою, рум'яною. Тому переселенку з-за океану ще називають рум'янком.

* * *

Які рослини-«переселенці» ростуть біля вашого дому? Що ви знаєте про них?

ОПЕРАЦІЮ ВЕДУТЬ ЮННАТИ

ЗЕРНИНКА

Коли настають жнива, на маневицькому шляху поблизу поста державтоінспекції чергує і наш юннатівський пост. Оксана Оверчук, Інна Нечипорук, Сергій Козлов, Ірина Собеська, Андрій Куранов та інші учасники операції «Зернинка» оглядають автомашини, які везуть зерно з колгоспних ланів. Коли запримітять, що з кузова якогось автомобіля зерно висипається, або що воно не вкрите на випадок дощу, або що на автомашині немає засобів для гасіння пожежі, то одразу ж кажуть про це водіям і роблять помітки у спеціальному щоденнику.

Жниварі називають юннатів своїми помічниками.

Світлана ЦАРЮК,
учасниця операції «Зернинка»,
учениця Маневицької середньої школи № 2 Волинської області

* * *

Діти, а як допомагали жниварям юннати вашої школи? Напишіть про це Барвінкові.

ВИЯВЛЯЄТЬСЯ...

...з усіх культурних рослин чи не найбільше значення для людини має пшениця. На земній кулі нею засівають 235 мільйонів гектарів. Близько чверті усіх посівів пшениці — в Радянському Союзі.

...в нашій країні випікається понад 800 сортів хліба.

Сторінку веде письменник
Євген ШМОРГУН

БАРВІНОК

Головний редактор
В. В. Моруга

Редколегія
А. І. Давидов
М. М. Ємельянов
О. Д. Іваненко
В. І. Кава
А. Л. Качан
Л. І. Козій
(відповідальний секретар)
В. О. Момот
В. Я. Неділько
Д. В. Павличко
О. І. Пархоменко
Т. В. Полякова
Н. І. Сподаренко
Б. Й. Чапий

Художній редактор
В. М. Кущ
Технічний редактор
М. К. Акопова
Коректор
С. І. Гайдук

Макет В. Березового
На обкладинці малюнок
І. Кожем'якіної

Журнал видається українською та російською мовами. Засновано в 1928 році. Виходить раз на місяць. Рукописи не повертаються.
Здано до набору 25.05.87. Підписано до друку 26.06.87. Формат видання 60×90¹/₈. Офсетний друк. Умовн. друк. арк. 3. Умовн. фарб.-відб. 12,0. Обліково-видавн. арк. 3,52. Тираж 348900 пр. Зам. 7-168.

Адреса редакції: 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44. Тел. 441-02-43, 441-46-80.
Київ, ордена «Знак Пошани» видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Поліграфкомбінат ЦК ЛКСМУ «Молодь». 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44.

«Барвинок», журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке).
Журнал издаётся на украинском и русском языках. Основан в 1928 году. Выходит ежемесячно.

Адрес редакции: 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44. Тел. 441-02-43, 441-46-80.

Киев, ордена «Знак Почёта» издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Полиграфкомбинат ЦК ЛКСМУ «Молодь». 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44.

Текст набрано з застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад».

20 к.

Індекс 74022

Друзі, надійшла пора літніх спартакіад. Як ви гадаєте, до яких змагань підготувалися Федько та Мурчик? А ще підберіть відповідні пари малюнків у нижніх квадратиках.

46/1-20

МУРЧИК

Відповіді на кросворд липневого номера такі: йорж, бичок, камбала, карась, колючка, короп і щука. Видно, Федько не знає, що камбала в річках не водиться. Хіба не так? Напишіть мені.

БАРВІНОК

